

डॉ. के. श्रीनिवासराव
सचिव

Dr. K. Sreenivasarao
Secretary

साहित्य अकादेमी
(राष्ट्रीय साहित्य संस्थान)

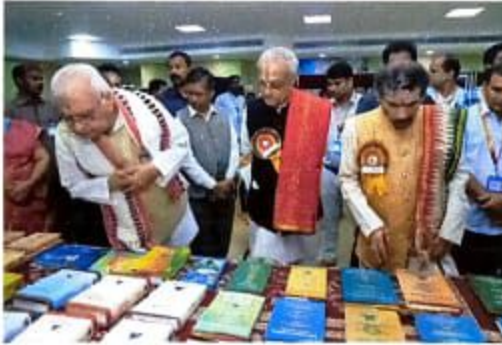
संस्कृति मंत्रालय, भारत सरकार की स्वायत्तशासी संस्था

Sahitya Akademi
(National Academy of Letters)

An Autonomous Organisation of Government of India, Ministry of Culture

PRESS RELEASE
10 am to 1 pm
12 July 2023

A 3-day National Sanskrit Convention being organised by Ministry of Culture, Sahitya Akademi in association with National Sanskrit University and Sanskriti Foundation, Mysore began at the premises of NSU, Tirupati in a grand manner. Honourable Governor of Kerala Sri Arif Mohammed Khan, was invited as the Chief Guest of the program along with a galaxy of other dignitaries. After inaugurating the newly constructed academic classroom complex and dedicating it to the bright future of the university, the honourable governor visited the Sanskrit science exhibition, manuscript gallery, alphabet gallery and various book-stalls.

Inaugural Session

After Vedic chants and invocation to Goddess Saraswati, the inaugural session was underway at the Indoor Stadium of NSU. The dignitaries lighted the lamp and Dr Sreenivasa Rao, Secretary of Sahitya Academy welcomed all the luminaries to the gathering. Speaking on the occasion he emphasized how Sanskrit is at the centre of Indian culture and Civilization which

itself is the basis of culture and civilization of the world. Referring to various knowledge spheres like law, astrology, astronomy, yoga etc from ancient Sanskrit tradition he posited the view that no civilization had such an advance legacy of knowledge in the ancient world. He stressed the fact that Sanskrit texts, ancient and modern alike, promoted universal brotherhood i.e. ***Vasudhaiva kutumbakkam***. He opined that the objective of the convention is to take Sanskrit to grass-root level and Sanskrit promotion should not be seen as an enforcement but motherly guidance. Sanskrit promotion is part of Honourable Prime Minister Narendra Modi's ***Ek Bharat Shreshth Bharat*** initiative.

Next, Prof GSR Krishnamurthy, Vice chancellor of NSU addressed the gathering and opined that Sanskrit is not just any other language but the source of various Sciences and arts which have developed but have lost their link with Sanskrit and have grown independent of Sanskrit. This convention is an attempt to unravel the hidden knowledge in Sanskrit as well as rejuvenate that lost link between Sanskrit and various sciences like Ayurveda, Yoga, Arts like Music and Dance etc

The Chancellor of NSU, Sri N Gopalaswami, congratulated the Ministry of Culture, Sahitya Akademi and Sanskriti Foundation, Mysore for their brilliant initiative of holding this convention. He reminded how Sanskrit and its tradition that where once very vibrant have been eroded by the colonial ideology. So, he emphasized the need to propagate Sanskrit among the general public. The revival of yoga in recent times is a glimmering hope, but to avoid the danger of Sanskrit disappearing completely, he emphasized the need to apply meticulously the 3-language formula at school level. He exhorted all the Sanskrit Universities of the country to come together and campaign for Sanskrit education at school level across all states.

Ranjana Chopra, Financial Advisor to Ministry of Culture, in her address voiced her opinion that Tirupati is the most apt place for starting this convention as dignity resides in every nook and corner of Tirupati in the form of Lord Venkateswara and the dialogue with and about dignity have started in Sanskrit. She urged the need for the current generation to learn Sanskrit and interpret Sanskrit texts in their truest sense for the upliftment of the present-day society thus, leading to the perpetuation of Sanskrit tradition for the generations to come.

Smt Uma Nanduri, Joint Secretary, Ministry of Culture, in her address praised the students of NSU who are pursuing Sanskrit studies as ambassadors of culture and tradition. She called upon the students of Sanskrit to make it their priority to teach Sanskrit to at least one other person. If that materialises, then the purpose of the convention will be fulfilled as this will help percolation of Sanskrit knowledge to the grass-root level.

Sri Dharma Reddy, EO, TTD speaking on the occasion elaborated on the efforts of TTD in preservation and propagation of Sanskrit. He narrated how TTD had convened a meeting of various Sanskrit scholars to find a solution and solace to the world reeling under Covid-19. The scholars brainstormed and zeroed down on **Visuchuka Mahamantra** from **Yogavashista** as a mantra that would help people physically, psychologically, physiologically, mentally and spiritually during the pandemic. The mantra and its recitation were then broadcast through TDD's SVBC channel for the benefit of the people.

In his address, Honourable Governor of Kerala Sri Arif Mohammed Khan stated Sanskrit to be the custodian of ancient civilization and its value system. He drew attention to the fact that

convention such as this will bring awareness about Sanskrit among the lay and the learned. He recalled how Tagore once stated that he loved India not because it was his motherland but because it has saved the words of wisdom of seers across the tumultuous ages for generation altogether. The exhibition inaugurated is living proof of the continuity of our civilization through Sanskrit. He declared that India without Sanskrit is not India. India's prestige depends on its culture and its culture inherently depends on Sanskrit rightly echoed in the saying **Samskruti: Samskrutasrita**. Indian civilization is defined by its all-encompassing inclusivity. He reminded how India with only 17% literacy as soon as it became independent had declared universal franchise without discrimination against race, religion, gender and caste. The diversity of India, he stressed, comes from its Unity. He underlined the fact that Vedanta underlines unity in spite of all divisions prevalent. He concluded with his wishes for fruitful deliberations in the convention.

Prof Kumud Sharma, in her speech reiterated the fact that Sanskrit is the soul of culture in India and is a living testament to the noble thoughts and preachings of our fore-fathers which have been passed down from generations together. Sanskrit is the mother of all the mother tongues in the Indian sub-continent. She lamented that it is unfortunate that youth of the current generation deem it a dead language with zero employability. Prof Sharma quoted various authors who spoke unequivocally about the greatness of Sanskrit and the treasure it encompasses.

Prof K Ganapati Bhat, coordinator of the Convention thanked all the dignitaries for their inspiring talks and proposed the vote of thanks. The session ended with the rendition of the National Anthem.

In the first session devoted to Ashtavadhanam, Sri Gulab Chand Kataria, Hon'ble Governor of Assam was the Chief Guest and stressed on the values contained in Sanskrit literature. Sri N. Gopalaswamy, Chancellor, National Sanskrit University, chaired the session and talked about the need to promote Sanskrit from the school level and also highlighted the importance of Avadhanam. Sri Madugula Nagaphani Sarma, eminent Avadhani, performed Ashtavadhanam and eight eminent Sanskrit scholars participated in the session as Pricchakas. In the second session devoted to Sanskrit poetry reading and chaired by Dr Abhiraj Rajendra Mishra, nine eminent Sanskrit poets read their poems. Prof Harekrishna Satpathy was the Chief Guest in the session. In the third session, Sri Shankar Bhat Unchalli, delivered Harikatha performance on "Durvasa Aatithyam" from the Mahabharata. Following that Dhruva Sanskrit Band, India's only Sanskrit band did a concert featuring popular Sanskrit krithis, slokas etc set to music.

Sd/-
(K. Sreenivasarao)

Ministry of Culture
Government of India

75
आज़ादी का
अमृत महोत्सव

डॉ. के. श्रीनिवासराव
सचिव
Dr. K. Sreenivasarao
Secretary

साहित्य अकादेमी
(राष्ट्रीय साहित्य संस्थान)
संस्कृति मंत्रालय, भारत सरकार की स्वायत्तशासी संस्था
Sahitya Akademi
(National Academy of Letters)
An Autonomous Organisation of Government of India, Ministry of Culture

प्रतिवेदनम्

(संस्कृतसमुन्मेषकार्यक्रमस्य उद्घाटनसमारोहः – 12-07-2023, 10 वादनतः 1 वादनपर्यन्तम्)

भारतसर्वकारस्य संस्कृतिमन्त्रालयः नवदेहलीस्था साहित्य-एकाडमी तिरुपतिस्थः राष्ट्रियसंस्कृतविश्वविद्यालयः मैसूरुस्थसंस्कृतफौण्डेशन इत्येतासां संस्थानां संयुक्ततत्त्वावधाने समायोज्यमानस्य त्रिदिवसीयस्य संस्कृतसमुन्मेषनाम्ना प्रवर्तमानस्य राष्ट्रियसंस्कृतसम्मेलनस्य 12-07-2023 तमे अस्मिन् दिनाङ्के दशवादने समुद्घाटनकार्यक्रमः सुसम्पन्नः।

भव्येऽस्मिन् कार्यक्रमे आदौ राष्ट्रगीतम्, तदनु वेदमन्त्रोच्चारणपुरस्सरं दीपप्रज्वालनम्, ततः वैदिकप्रार्थना पश्चात् सरस्वतीवन्दनं विहितम्। ततः परम् उद्घाटनसत्रस्यास्य सम्माननीयानाम् अतिथीनां सभक्तिश्रद्धं सम्माननं जातम्। ततः पश्चात् साहित्यएकाडम्याः सचिवः श्रीमान् के. श्रीनिवासरावमहोदयः स्वागतभाषणं कुर्वन् संस्कृतसाहित्यस्य भारतीयसंस्कृतेश्च भव्यतां निरूप्य तदीयसंरक्षणम् अस्माकं परमं कर्तव्यमिति स्वाभिप्रायं प्राचीकटत्। परिचयात्मकटिप्पणीप्रदानाय समुपस्थितः यशस्वनोऽस्य विद्यविद्यालयस्य माननीयकुलपतिः आचार्यः जी.एस्.आर्. कृष्णमूर्तिमहाभागः कार्यक्रमस्य अस्य महिमानं विवृण्वन् सर्वाः कळाः विद्याश्च संस्कृतादेव प्रवृत्ताः सन्ति। येन केनापि हेतुना सम्प्रति ताः संस्कृतात् दूरीभूताः। अनेन कार्यक्रमेण पुनः ताः सर्वाः विद्याः संस्कृतं प्रति समानीयाः संस्कृतेन परिवर्धनीयाः एतदस्माकं साम्प्रतिकं दायित्वमिति समदिशत्।

एतस्मिन् क्रमे विश्वविद्यालयस्यास्य माननीयः कुलाधिपतिः श्रीमान् एन्.गोपालस्वामिमहोदयः नूतनशिक्षाप्रणाल्यां संस्कृतं सर्वतोमुखेन सर्वासु कक्षासु अनिवार्यतया विषयत्वेन उपस्थापनीयम् इति यदि कनिष्ठकक्षासु संस्कृतं छात्राः न जानन्ति चेत् ते एव वरिष्ठकक्षासु प्रविश्य संस्कृतं स्वीकरणे इच्छां न प्रकटयेयुः इति, एतत्कार्यं सम्प्रति न सिद्ध्यति चेत् पुनः कदापि अग्रे न सम्भविष्यतीति स्वीयसन्देशेन सर्वान् अजागरयत्।

ततः परं भारतसर्वकारस्य संस्कृतिमन्त्रालयस्य अतिरिक्तसचिवा श्रीमती रञ्जना-चोप्राहभागः स्वीये सन्देशे संस्कृतस्य वैभवं ज्ञात्वा आत्मनमहं धन्यं मन्ये इति, एतादृशस्य महत्तरस्य कार्यक्रमस्य निर्वहणार्थं तिरुपतिविश्वविद्यालयः सर्वथा योग्यस्थानमिति अभाषत। तथैव संस्कृतिमन्त्रालयस्य संयुक्तसचिवा श्रीमती उमा नण्डूरीमहोदया संस्कृतशोभायात्रासन्दर्शनेन तदीयमनसि प्रादुर्भूतां जागृतिं निजवचनेषु महता उत्साहेन प्रकटयन्ती संस्कृतस्य समुन्नतये सम्भूय अस्माभिः परिश्रान्तव्यम्, अयमेव तदर्थम् उत्तमः काल इति उदघोषयत्।

तदनन्तरं तिरुमलतिरुपतिदेवस्थानानां कार्यनिर्वहणाधिकारी श्रीमान् ए.वी. धमरिड्डिमहाशयः संस्कृतमन्त्राणां श्लोकाणां च उच्चरणेन श्रवणेन च बहूनामपि रोगिणां स्वास्थ्यलाभः जातः इति विशिष्य

करोनाकालतः तिरुमलतिरुपतिदेवस्थानानां वैद्यालयेषु विशूचिकामहामन्त्रस्य पारायणेन मन्त्रश्रवणेन च अनेकेषां रोगिणां महान् उपकारः जात इति स्वीयमनुभवं महता आनन्देन उपस्थापितवान् ।

मुख्यातिथित्वेन निमन्त्रिताः **महामहिमशालिनः माननीयकेरलराज्यपालाः श्री आरिफ्-महम्मदखानमहाभागाः** आन्तरङ्गिकेन आभिमुख्येन महता प्रमोदेन च कार्यक्रममेनं प्रशंसन्तः **भारतीयसंस्कृतिः संस्कृताश्रिता** इति संस्कृतं विना भारतस्य अस्तित्वमेव नास्तीति, **भारतस्य प्रतिष्ठे द्वे संस्कृतं संस्कृतिः** इति उद्बोधयन्तः **यस्तु सर्वाणि भूतानि आत्मन्येवानुपश्यति । सर्वभूतेषु चात्मानं ततो न विजुगुप्सते ॥** इत्येतम् ईशावास्योपनिषदः श्लोकं रवीन्द्रनाथठाकुरमहोदयप्रसङ्गे कथयन्तः, महावाक्यचतुष्टयं गीतासारं समुल्लिख्य अन्ते **संसारविषवृक्षस्य ----सङ्गतिः सज्जनैः सह ॥** इत्यादिश्लोकसंस्मरणेन स्वीयम् अगाधं संस्कृतानुरागं व्यञ्जयन्तः निजं भाषणं समापयन् ।

कार्यक्रमस्यान्ते **साहित्यएकाडम्याः उपाध्यक्षायाः कुमदशर्मा** महाशयायाः परिसमाप्तिवचनैः तदनन्तरं राष्ट्रगानेन च समुद्घाटनकार्यक्रमोऽयं सुसम्पन्नः ।

एतस्मात् उद्घाटनसत्रारम्भात् पूर्वं कुलाधिपतिकुलपतिभिः गणमान्यैः अतिथिभिः समेतानां महामहिमशालिनां श्रीमताम् आरिफ्महम्मदखानमहाशयानां करकमलाभ्यां नूतनकक्षागारभवनस्य एवं पुस्तकप्रदर्शिन्याश्च उद्घाटनं सुविहितम् ।

Sd/-

(के. सैनिवासरावु)

Ministry of Culture
Government of India

डॉ. के. श्रीनिवासराव
सचिव

Dr. K. Sreenivasarao
Secretary

साहित्य अकादेमी

(राष्ट्रीय साहित्य संस्थान)

संस्कृति मंत्रालय, भारत सरकार की स्वायत्तशासी संस्था

Sahitya Akademi

(National Academy of Letters)

An Autonomous Organisation of Government of India, Ministry of Culture

प्रेस रिलीज
राष्ट्रीय संस्कृत सम्मेलन
12 जूलाइ 2023

भारतप्रभुत्वं सांस्कृतिक मंत्रित्वं, केन्द्र साहित्य अकादमी, न्यूडिल्ली संयुक्त अधिराज्य में तिरुवतिर् गल राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालयं मरियु म्पेसूरुर् गल संस्कृति फाउण्डेसन सौजन्येन तिरुवतिर् इन् राष्ट्रीय संस्कृत विश्वविद्यालयं संस्कृतसम्मेलनम् अने पेरुत् निर्यप्पुन्नु म्मादुरोच्चल (12-14 जूलाइ, 2023) ज़ातीय संस्कृत सम्मेलनं योक्क प्रारंभसमावेशं 12-07-23 इदयं 10 गंतुल नुन्दि 1.00 गंतु वरकु इन्दोर् स्टैडियंन् विजयवन्तं जरीगिन्दि.

प्रारंभेत्तव कार्याक्रमं ज़ातीयगीतापन, वेदमन्त्रपठन पुरस्सरं दीपप्रज्जलनं, वेदिकप्रार्थन, सरस्वतीवन्दनान्तं क्रमं प्रारंभं अय्यिन्दि. अतु पिम्पुट वेदिक इन् अतिथुलकु सन्मानं जरीगिन्दि. तदुवात् केन्द्र साहित्य अकादमी कार्यादरि, श्री के. श्रीनिवास रावु गुरु स्यागत्पन्यासं चेन्नु प्राचीनभारतीय धर्मशास्त्रं, खगोलशास्त्रं, योग, वास्तुकला मरियु तदितर अनेक विषयाः संस्कृतं योक्क ज्ञानवैज्जवान्नि प्रसुपुटं तेलियुज्जुन्नयन्नारु. संस्कृतभाषन्नि विज्ञानन्नि, साहित्यान्नि सामन्यप्रज्ञानिकानि दग्गर चैय्दं इ ज़ातीयसम्मेलनं योक्क प्रधान इध्देशं अन्नारु.

विश्वविद्यालयं कुलपतिवर्युः आचार्य गुल्लवलि श्रीरामकृष्णमूर्ति गुरु परिचयार्थक विषयाः तेलियुज्जुन्नु इ कार्याक्रमं योक्क विश्वतन्नि तेलियुज्जुन्नि अक्षयशास्त्रं, गजशास्त्रं, कला वन्दि अनेक विषयाः पुर्यं संस्कृतंन्ने इन्नारु, कारणांतराल वल्ल वेदपठायन्नि वाढिन्नि अन्निन्दिनी कलुपुकुन्नु संपुर्णसंस्कृतं योक्क वैभवं पल्ल, प्रयोजनं पल्ल प्रजलकि अवगाहन कलिगिन्दिन् मन् बाध्थ अन्नारु.

विश्वविद्यालयं कुलाधिपति श्री एन्. गौपाल स्यामि गुरु प्रसंगिन्नु सि.बी.एस्.यि विधानं पार्थशालस्थायिर्, कलाशाल स्थायिर् (इन्टर्) संस्कृतान्नि चदवन्तं इन् विकल्पाः, अध्यायनं चैय्यवलसिन्नि निरिष्ठ भाषल संख्या वल्ल संस्कृतान्नि चदिवेन्दुकु अवकाशाः तक्कुवग इन्नारु अन्नारु. पार्थशाल स्थायिर् संस्कृतं लेक्चर भविष्यत्तुर् विश्वविद्यालयात् संस्कृतं चदि वे वरि संख्या तक्कुव अयुत्तुन्दन्नारु. इ विषयान्नि अल्लिन्दि संघुत्तिन् कावलन्नारु.

भारतप्रभुत्वं सांस्कृतिक मंत्रित्वं, अदनपु कार्यादरि श्रीमति रंजना चोप्रा गुरु प्रसंगिन्नु यज्जु यगादुः मरियु पूजा कार्याक्रमाल्ल पठिन्ने मन्त्राल अर्चालन्नु तेलुसुक्वडांनि संस्कृतं नेरुक्वैवलन्नारु. संस्कृतसम्मेलनं कार्याक्रमं पवित्रपुण्यभूमि अयिन् तिरुवतिर् जरगडं विशेम् अन्नारु. अ तदुवात् भारतप्रभुत्वं सांस्कृतिक मंत्रित्वं संयुक्त कार्यादरि श्रीमति नन्दारी इम गुरु प्रसंगिन्नु

భారతదేశ సాంస్కృతిక వారసత్వం ఏముందో తెలుసుకోవడం కోసం అందరూ సంస్కృతం నేర్చుకోవాలన్నారు. సంస్కృతం నేర్చుకోవడం అదృష్టంగా భావించి ఇతరులకు నేర్పాలన్నారు.

గౌరవ అతిథిగా విచ్చేసిన **తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానాల శ్రీ కార్యనిర్వహణాధికారి గారు శ్రీ ఎ.వి. ధర్మారెడ్డి గారు** మాట్లాడుతూ సంస్కృత మంత్రాలు మరియు శ్లోకాలు పఠించడం మరియు వినడం వల్ల మనిషికి పరిపూర్ణ ఆరోగ్యం కలుగుతుందన్నారు. యోగవాశిష్టంలో విమచికామంత్రం కరోనావైరస్ నుండి బయటపడటానికి సహాయపడిందని, ఆ మంత్ర పారాయణాన్ని తి.తి.దే పండితులచే చేయించిందన్నారు. శ్రీ వేంకటేశ్వర భక్తి ఛానెల్ ద్వారా రామాయణం, భారతం, భగవద్గీత, యోగసూత్రాలపై సామాన్యప్రజలకు అవగాహన కలిగించేంగదుకు విశేషకార్యక్రమాల్ని రూపొందించిందన్నారు.

ముఖ్య అతిథిగా విచ్చేసిన **కేరళ గౌరవనీయ గవర్నర్ శ్రీ ఆరిఫ్ మహమ్మద్ ఖాన్**, భారతీయ సంస్కృతి సంస్కృతంపై ఆధారపడి ఉందని మరియు సంస్కృతం లేకుండా భారతదేశం లేదని ఘంటాపథంగా చెప్పారు. ప్రాచీన భారతదేశ నాగరికత, సంస్కృతుల కొనసాగింపుకు సంస్కృతం ఎంతగానో దోహదపడుతుందన్నారు. శంకరాచార్యుల వారు భారతదేశం నలుమూలలా నాలుగు పీఠాలని నెలకొల్పి నాలుగువేదాల నుండి నాలుగు మహావాక్యాలని మూలవాక్యాలుగా ఉంచారని, అవి మహాన్నతమైనవి అన్నారు. ప్రతిజీవిలో ఉన్న ఆత్మని ఏకీకృతం చేసే ఏకాత్మభావన అందరిలో పెంపొందింపబడాలన్నారు. సంసారవిషవృక్షానికి కావ్యరసాస్వాదనం, మంచివారితో స్నేహం అనే రెండు అమృతఫలాలు ఉన్నాయనే సంస్కృత శ్లోకాన్ని ఉదాహరిస్తూ తమ ప్రసంగాన్ని ముగించారు.

సాహిత్య అకాడమీ ఉపాధ్యక్షురాలు శ్రీమతి కుమద్ శర్మ గారు తమ ముగింపు వచనాలలో సంస్కృతం దేవవాణి, అమృత వాణి మరియు భారతీయ సంస్కృతి యొక్క వాణి అని, జాతీయభావాలు, మానవీయమూల్యాలు సంస్కృత భాష ద్వారా పెంపొందింపబడతాయన్నారు. జాతీయగీతాలపనతో కార్యక్రమం ముగిసింది.

ప్రారంభ సమావేశానికి ముందు, నూతన తరగతి గది భవనాన్ని మరియు పుస్తక ప్రదర్శనను గౌరవ కేరళ గవర్నర్ ఆరిఫ్ మహమ్మద్ ఖాన్ గారు ప్రారంభించారు.

(కె. శ్రీనివాసరావు)